

Developing Scenarios for Accepting and Attracting International Students in Iranian Universities and Providing Policy Solutions

Ehsan Parvin*

PhD in Higher Education Management, Department of Management and Education Planning, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

Saeed Ghiasi Nodoshan

Faculty Member, Department of Management and Education Planning, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabataba'i, Tehran, Iran.

Ali Khorsandi Taskoh

Faculty Member, Department of Management and Education Planning, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabataba'i, Tehran, Iran.

Gholamreza Zakersalehi

Faculty Member, Comparative Studies in Higher Education and Innovation, Institute for Research and Planning in Higher Education, Tehran, Iran.

Abstract

Introduction	The recruitment and admission of international students are among the key indicators of the internationalization of higher education. This study aimed to develop central scenarios for optimal policymaking in the recruitment and admission of international students.
Methods	This applied qualitative study was conducted using a futures studies approach and the Global Business Network (GBN) scenario planning method. The participants consisted of 26 higher education experts with executive and research experience in the recruitment and admission of international students. Participants were selected through purposive sampling until theoretical saturation was achieved. Data were collected through semi-structured interviews and analyzed using thematic analysis.
Findings	The qualitative analysis identified 38 main categories as driving forces. Based on the interview findings, a questionnaire was developed and analyzed using consensus and importance indices. The results indicated that the development versus non-development of programs aimed at establishing connections with leading countries and top universities worldwide, as well as the presence versus absence of appropriate institutional and managerial structures for internationalization within universities, received the highest overall scores. These two factors were therefore selected as the key driving forces for scenario development.
Conclusion	Four central scenarios were identified for the future of international student recruitment and admission in the country's public universities: World-Class University, Content University, Potential University, and Vintage University. Policy recommendations were proposed for each scenario.

Keywords: *Scenario, Recruitment and Acceptance, International Students, State Universities, Internationalization*

* Corresponding Author, ehsan_parvin@yahoo.com

Extended Abstract

Introduction

The recruitment and admission of international students serve as pivotal indicators of the internationalization of higher education, reflecting a nation's academic quality, global prestige, and diplomatic influence. In the contemporary era, the globalization of higher education has dissolved geographical boundaries, fostering a dynamic environment for cross-border knowledge exchange and intellectual collaboration. For developing nations like Iran, expanding international student enrollment is not merely an educational goal; it is a strategic imperative heavily emphasized in national upstream macro-documents, including the Five-Year Development Plans, the 20-Year National Vision Document, and the Comprehensive Scientific Plan of the Country. These mandates emphasize active cultural, scientific, and economic engagement with the world, specifically targeting the Middle East and the Islamic world, to secure a leading position in regional science and technology.

However, achieving these strategic goals requires transitioning from traditional, reactive administrative frameworks to proactive, long-term planning systems. Higher education institutions operate as open systems susceptible to intense global competition, macro-environmental volatility, and socio-political shifts. Relying on static, short-term trends often leads to policy failures, mismatched infrastructural investments, and an inability to respond to sudden international changes. Therefore, implementing foresight methodologies is crucial. This study addresses this critical gap by employing scenario planning to explore the alternative futures of international student recruitment in Iranian public universities over a ten-year horizon (2019–2029). By identifying driving forces and critical uncertainties, this research provides policymaking solutions to help university administrators navigate future complexities and transform potential challenges into strategic advantages.

Methods

This applied qualitative study utilized a futures studies approach, specifically employing the Global Business Network (GBN) scenario planning matrix—recognized as the most effective framework for policy analysis in higher education systems. The research process unfolded across several systematic stages:

- **Participant Selection:** Data saturation was achieved through purposive sampling involving 26 higher education experts with extensive executive

and research experience in international academic relations. A subset panel of 15 experts subsequently participated in the scenario-building workshops.

- **Data Collection & Coding:** Data were gathered through semi-structured interviews designed to extract driving forces, statements of importance, and contextual uncertainties. Qualitative thematic analysis was applied to transcribe and analyze the interviews. To ensure rigorous reliability, inter-coder reliability was calculated based on the Miles and Huberman method, yielding an index of 0.79, which significantly exceeds the accepted threshold of 0.60.
- **Prioritization of Driver Forces:** To narrow down the primary driving factors, a specialized questionnaire was distributed to the participants to evaluate the consensus and importance of each identified driver. The consensus index was normalized, and by multiplying the normalized consensus score by the significance score, an overall ranking of critical uncertainties was established. The top two factors with the highest overall score were selected to form the orthogonal axes of the GBN scenario matrix.

Findings

The initial qualitative thematic analysis extracted 61 free codes from the interviews, which were consolidated into 38 primary driving forces influencing international student recruitment. These drivers were comprehensively classified into five macro-environmental dimensions: Economic, Socio-Cultural, Technological, Environmental/Structural, and Political Factors. Upon mathematical synthesis of the consensus and importance indices, two critical uncertainties emerged as the core determinants of the future matrix:

- **Uncertainty Axis 1 (Horizontal):** The development versus non-development of programs aimed at establishing strategic connections with leading countries and top-tier global universities.
- **Uncertainty Axis 2 (Vertical):** The presence versus absence of appropriate institutional, regulatory, and managerial structures for internationalization within the universities.

By intersecting these two critical uncertainties, a four-quadrant GBN matrix was created, detailing four distinct potential futures for Iranian public higher education:

- **Scenario 1: World-Class University (High Global Connectivity / Strong Institutional Structure):** This represents the most ideal, progressive future. Here,

public universities successfully adopt fourth-generation educational models, aligning institutional values with global standards. Robust internal managerial structures facilitate seamless academic integration, while expansive international networks attract elite foreign talent and foster prestigious joint-degree programs. Expert evaluation verified that this scenario yields the maximum strategic, economic, and scientific benefits for the country.

- Scenario 2: Content University (Low Global Connectivity / Strong Institutional Structure): In this scenario, universities possess exceptionally well-organized internal systems, efficient international offices, and high structural readiness. However, due to external political constraints or isolationist policies, they fail to connect with top-tier global networks. This creates an inward-looking, fragile system unable to sustain competitive international recruitment over time. Expert consensus revealed that this is currently the most probable future to occur.
- Scenario 3: Potential University (High Global Connectivity / Weak Institutional Structure): This future exhibits a high desire for international engagement and numerous informal ties with foreign universities. However, internal administrative chaos, rigid centralized regulations, and a complete lack of dedicated international support structures within domestic campuses cause these external opportunities to consistently fail.
- Scenario 4: Vintage University (Low Global Connectivity / Weak Institutional Structure): The worst-case scenario, where universities suffer from

severe internal structural deficiencies combined with absolute global isolation. Recruitment collapses entirely, reducing internationalization to a nominal administrative concept with no practical application.

Conclusion

To steer the higher education ecosystem toward the "World-Class University" future, the study proposes targeted policy solutions tailored to each scenario :

1. Structural Decentralization: The Ministry of Science, Research, and Technology must grant full legal and financial autonomy to tier-one universities, allowing them to manage international budgets and forge bilateral partnerships without bureaucratic delays .
2. Comprehensive Scholarship Architecture: Developing diversified financial frameworks, including government-backed elite scholarships, to compete effectively within regional educational markets .
3. Infrastructural Modernization: Upgrading physical and digital learning environments, establishing state-of-the-art national laboratory networks, and mandating English-taught curriculum pathways for specialized graduate programs.

Keywords: *Scenario, Recruitment and Acceptance, International Students, State Universities, Internationalization*

تدوین سناریوهای پذیرش و جذب دانشجویان بین‌المللی در دانشگاه‌های ایران و ارائه راهکارهای سیاستی

احسان پروین* ID

سعید غیاثی ندوشن ID

علی خورسندی طاسکوه ID

غلامرضا ذاکر صالحی ID

دکتری، گروه مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.
عضو هیئت‌علمی، گروه مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.
عضو هیئت‌علمی، گروه مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.
عضو هیئت‌علمی، گروه مطالعات تطبیقی و نوآوری در آموزش عالی، موسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی، تهران، ایران.

چکیده

زمینه و هدف

جذب و پذیرش دانشجویان بین‌المللی یکی از شاخص‌های مهم بین‌المللی شدن آموزش عالی است. هدف پژوهش حاضر تدوین سناریوهای محوری جهت سیاست‌گذاری مطلوب در زمینه پذیرش و جذب دانشجویان بین‌المللی است.

روش

این پژوهش از لحاظ هدف کاربردی و در زمره تحقیقات کیفی است و با رویکرد آینده‌پژوهی و به‌روش سناریونویسی GBN انجام شده است. مشارکت‌کنندگان پژوهش حاضر شامل ۲۶ نفر از خبرگان حوزه آموزش عالی و کسانی که سابقه اجرایی و پژوهشی در زمینه جذب و پذیرش دانشجویان بین‌المللی داشتند، بود. روش نمونه‌گیری در بخش کیفی هدفمند و بر اساس سطح اشباع نظری انتخاب شدند. ابزار پژوهش حاضر در بخش کیفی مصاحبه نیمه‌ساختاریافته است. همچنین از روش تحلیل مضمون برای تحلیل مصاحبه‌ها استفاده شد.

یافته‌ها

نتایج حاصل در بخش کیفی تعداد ۳۸ مقوله اصلی به‌عنوان عوامل پیشران شناسایی شد. سپس پرسشنامه‌ای از نتایج مصاحبه‌ها طراحی شد که برای تجزیه و تحلیل آن‌ها از شاخص‌های اجماع و اهمیت استفاده گردید و پس از تجزیه و تحلیل داده‌ها، گزاره‌های توسعه/عدم توسعه برنامه‌هایی جهت برقراری ارتباط با کشورها و دانشگاه‌های برتر جهان وجود/عدم وجود ساختار مناسب نهادی و مدیریتی برای پذیرش بین‌المللی شدن در دانشگاه‌ها بیشترین مقدار امتیاز کلی را به‌ترتیب به‌دست آوردند و این دو گزاره به‌عنوان پیشران‌های اصلی برای تدوین سناریوها انتخاب شدند.

نتیجه‌گیری

چهار سناریوی دانشگاه تراز جهانی، دانشگاه قانع، دانشگاه مستعد و دانشگاه کهنه، به‌عنوان سناریوهای محوری آینده جذب و پذیرش دانشجویان بین‌المللی در دانشگاه‌های دولتی کشور شناسایی شدند و متناسب با هر سناریو راهکارهای سیاستی ارائه شد.

کلیدواژه‌ها: سناریو، جذب و پذیرش، دانشجویان بین‌المللی، دانشگاه‌ها، بین‌المللی شدن

* نویسنده مسئول، ehsan_parvin@yahoo.com

سیاسی و فرهنگی ایفا می‌کنند و حرکت به سمت بین‌المللی شدن، با فراهم‌سازی زیرساخت‌ها و پیش‌شرط‌های لازم، نه تنها موجب رشد علمی و فناوری کشور می‌شود، بلکه فرصتی برای ارتقای تعاملات فرهنگی و تقویت دیپلماسی عمومی ایران فراهم می‌آورد. جذب دانشجویان خارجی به عنوان یکی از مهم‌ترین ابعاد بین‌المللی شدن، نقشی حیاتی در پیشبرد این اهداف دارد و توجه به آن می‌تواند جایگاه ایران را در عرصه جهانی بهبود بخشد.

پژوهش حاضر با تأکید بر روش سناریونویسی و بررسی پیشینه علمی در دو حوزه "کاربرد سناریونگاری در آموزش عالی" و "عوامل مؤثر بر جذب دانشجویان بین‌المللی" انجام شده است. مطالعات گذشته در ایران نشان می‌دهد که سناریونویسی در موضوع جذب دانشجویان بین‌المللی کمتر مورد استفاده قرار گرفته است. خدام و همکاران بحران‌هایی چون نبود سیاست‌های پایدار و کمبود سرمایه‌گذاری در فناوری را به عنوان پیشران‌های کلیدی آموزش عالی شناسایی کردند (۹)، و مدان‌لو جویباری و همکاران بین‌المللی‌سازی را راهبردی مؤثر برای توسعه نظام آموزش عالی دانستند (۱۰). منتظر و فلاحی و ملک‌پور و سنجری نیز سناریوهای مختلفی برای آینده آموزش عالی تدوین کرده‌اند (۱۱، ۱۲). در خارج از ایران، مرکز مطالعات سیاست‌گذاری آموزش عالی اروپا و پژوهشگران متعددی از روش‌های آینده‌پژوهی مانند تحلیل لایه‌ای علی و سناریوپردازی برای پیش‌بینی روند آموزش عالی استفاده کرده‌اند. مطالعاتی نظیر پژوهش عنایت‌الله برای دانشگاه براک در بنگلادش یا کار بیناکی و همکاران در زمینه پایداری در دانشگاه‌ها نشان‌دهنده اهمیت رویکردهای نوآورانه در مواجهه با چالش‌های جهانی شدن آموزش عالی است (۱۳، ۱۴). این بررسی‌ها تأکید دارند که استفاده از سناریونویسی می‌تواند ابزاری کلیدی برای ترسیم آینده‌ای روشن‌تر در جذب دانشجویان بین‌المللی باشد.

موانع و مشکلات جذب دانشجویان بین‌المللی در آموزش عالی شامل نقش نهادهای سیاست‌گذار کلان، واسطه‌های اجرایی و خدماتی است که تأثیر بسزایی در بین‌المللی‌سازی دارند. این نهادها، با کارکردهایی چون تنظیم سیاست‌گذاری، تسهیل فرآیندها و ارائه خدمات، در شکل‌دهی این روند نقش کلیدی ایفا می‌کنند. پژوهش نجفی بلاغی و همکاران بر اهمیت این نهادها تأکید داشته (۱۵) و قاسم‌زاده و همکاران عواملی چون زیرساخت‌های مالی، امکانات دانشگاهی و تعاملات فرهنگی-اجتماعی را عناصر مؤثر دانسته‌اند (۱۶). ولی‌قدم زنجانی و همکاران ابعاد مهمی نظیر مدیریت دانشگاه‌ها، زبان و فرهنگ و فناوری اطلاعات را برای پیشبرد این فرآیند شناسایی کرده‌اند (۱۷).

دانشگاه یکی از مهم‌ترین اجزای نهاد آموزش و از مهم‌ترین عوامل شکل‌دهی جهان آینده تلقی می‌شود. در دنیای امروزی، جهانی‌شدن آموزش عالی به عنوان یکی از پدیده‌های کلیدی عصر مدرن، نه تنها مرزهای جغرافیایی را درهم شکسته است، بلکه فرصتی برای تبادل دانش و اندیشه میان کشورها فراهم آورده است (۱). این روند با توسعه فناوری‌های نوین، گسترش ارتباطات جهانی، و تقویت همکاری‌های بین‌المللی، به آموزش عالی این امکان را داده که به بستری برای تعاملات علمی، فرهنگی و اقتصادی تبدیل شود. در این مسیر، بین‌المللی شدن آموزش عالی به طور خاص بر ایجاد ارتباطات فعال میان دانشگاه‌ها، پذیرش دانشجویان و اساتید خارجی، و اجرای برنامه‌های آموزشی مشترک تأکید دارد (۲). این مفهوم به معنای فراتر رفتن از مرزهای ملی در ارائه آموزش و تحقیقات، و تأسیس شبکه‌های بین‌المللی در راستای ارتقای کیفیت و تنوع در آموزش عالی است (۳). نیکلسکو و همکاران برجسته‌ترین شاخص بین‌المللی شدن آموزش عالی را جابجایی دانشجویان بیان کرده‌اند (۴). تعداد دانشجویان بین‌المللی اغلب به عنوان شاخصی برای توسعه بین‌المللی شدن آموزش عالی لحاظ می‌شود (۲). دولت‌ها نیز در سرمایه‌گذاری بر روی جذب دانشجویان بین‌المللی نقش بیشتری داشته‌اند، زیرا ثبت‌نام دانشجویان بین‌المللی نه تنها می‌تواند به افزایش درآمد حاصل از تحصیلات عالی کمک کند، بلکه ممکن است به عنوان بخشی از یک سیاست گسترده‌تر به منظور استخدام افراد مهاجر متخصص باشد (۵)؛ علاوه بر این نه تنها مزایای اقتصادی برای مؤسسات آموزش عالی دارد بلکه منجر به رونق کسب‌وکارهای محلی و توسعه صنعت گردشگری خواهد شد (۶) که با توجه به چنین پتانسیل اقتصادی، دولت‌ها به رقابت در ارائه آموزش‌های بین‌المللی مبادرت می‌ورزند (۷). دانشجویان بین‌المللی بخش جدایی‌ناپذیری از اقدامات اولیه برای بین‌المللی شدن هستند و مؤسسات آموزش عالی به طور فزاینده‌ای بر جریان درآمدهای مالی مختلف تحصیلات تکمیلی متکی هستند (۸).

در ایران، بین‌المللی شدن آموزش عالی و جذب دانشجویان خارجی به عنوان یک هدف استراتژیک در اسناد بالادستی مورد تأکید قرار گرفته است. این اسناد شامل قانون برنامه‌های توسعه، سند چشم‌انداز بیست‌ساله، نقشه جامع علمی کشور، سیاست‌های کلی علم و فناوری و سند دانشگاه اسلامی است که همگی بر تعاملات علمی و فرهنگی بین‌المللی با تأکید بر کشورهای منطقه و جهان اسلام، توسعه شبکه‌های ارتباطات علمی، و کسب جایگاه نخست علم و فناوری در منطقه تأکید دارند. در این راستا، دانشگاه‌ها نقش مهمی در پیوندهای اقتصادی،

روش

پژوهش حاضر کیفی بوده و به منظور تحلیل عوامل نهایی شکل‌دهنده‌ی آینده‌ی مطلوب جذب دانشجویان بین‌المللی، از فن سناریونویسی برای آینده‌نگاری بهره گرفته شده است. در سناریونویسی از روش شبکه کسب‌وکار عمومی (The General Business Network) استفاده شده است که به اختصار (GBN) نام برده می‌شود. بر طبق نظر گلدسته روش GBN متداول‌ترین روش سناریونویسی در حوزه آموزش عالی است (۲۱). روش شبکه جهانی کسب‌وکار شامل مراحل زیر است:

- ۱) شناسایی عوامل و تصمیم‌هایی که سناریو بر اساس آن‌ها ساخته می‌شود.
 - ۲) فهرست کردن عوامل کلیدی اثرگذار احتمالی بر تصمیم در محیط بیرونی و نیروهای پیشران.
 - ۳) اولویت‌بندی و مرتب کردن عوامل و نیروهای پیشران کلیدی بر پایه درجه اهمیت آن‌ها در موفقیت تصمیم‌ها.
 - ۴) تمیز و تفکیک حالات چندگانه و متفاوت برحسب مهم‌ترین نیروهای پیشران و عدم قطعیت آن‌ها.
 - ۵) آغاز تعریف وضعیت و نتایج هر حالت در قالب یک داستان و تدوین سناریوها.
 - ۶) ارزیابی و تعیین میزان باورپذیری هر سناریو.
 - ۷) انتخاب نام مستعار برای هر سناریو.
 - ۸) آزمون گزینه‌های سیاست‌گذاری در مقابل تصمیم‌ها.
 - ۹) در صورت لزوم شناسایی و انتخاب شاخص‌های راهنما (۲۲).
- در بخش شناسایی با توجه به این که نظام آموزش عالی، یک سیستم باز است و تحت تأثیر محیط خارجی قرار دارد از شاخه قیاسی تحلیل محتوای کیفی جهت‌دار استفاده شده است. تحلیل محتوای کیفی برای کدگذاری و طبقه‌بندی موضوعات در حال ظهور استفاده می‌شود (۲۳) و در تحلیل محتوای کیفی جهت‌دار، محققان با استفاده از تئوری موجود یا تحقیقات قبلی برای شناسایی مفاهیم یا متغیرهای کلیدی و دسته‌بندی کدگذاری اولیه اقدام می‌کنند و پس از این که ماتریس طبقه‌بندی فراهم شد، همه داده‌ها از نظر محتوا بازنگری شده و فقط جنبه‌های متناسب با ماتریس انتخاب می‌شوند (۲۴). به منظور شناسایی عوامل کلیدی و دارای عدم قطعیت مؤثر بر پذیرش دانشجویان بین‌المللی در افق ۱۴۰۸، ابتدا به تحلیل محتوای کیفی حاصل از مصاحبه نیمه‌ساختاریافته با خبرگان که جهت‌گیری‌هایی نسبت به بین‌المللی‌سازی آموزش عالی داشتند اقدام گردید. سپس با استفاده از

همچنین، پیلوار و همکاران تأثیر برند دانشگاه‌ها بر جذب دانشجویان خارجی را مطرح کرده‌اند. در پژوهش‌های بین‌المللی نیز یافته‌ها نشان داده که مهارت زبانی، دیپلماسی فرهنگی و کمک‌های بین‌المللی برای بین‌المللی‌سازی اهمیت زیادی دارند (۱۸). دوانگ بر اهمیت آموزش چندزبانه تأکید کرده و پژوهش‌ها و سه بعد کلیدی بین‌المللی شدن شامل پذیرش دانشجویان خارجی، دیپلماسی فرهنگی و استفاده از کمک‌های بین‌المللی را بررسی کرده است (۱۹). اقدامات دولت چین، طبق پژوهش یانگ و دی‌ویت شامل ارائه بورسیه‌ها، تشویق به دوره‌های انگلیسی و ایجاد فرصت‌های شغلی برای دانشجویان خارجی بوده که با چالش‌هایی چون یادگیری زبان چینی و مشکلات کاریابی مواجه شده است (۲۰). همچنین، پژوهش ون و همکاران چالش‌هایی مانند کمبود منابع انگلیسی، تعامل محدود دانشجویان و مشکلات فرهنگی را شناسایی کرده است (۲). مجموعه این یافته‌ها حاکی از آن است که تدوین استراتژی‌های جامع، تقویت زیرساخت‌ها، بهبود شرایط اجتماعی و فرهنگی، و حمایت‌های نظام‌های علمی و سیاسی می‌تواند به جذب موفق دانشجویان بین‌المللی کمک کرده و جایگاه کشورها را در رقابت جهانی ارتقا بخشد.

جذب دانشجویان خارجی، نه تنها فرصتی برای ارتقای جایگاه علمی و فرهنگی کشور فراهم می‌آورد، بلکه به توسعه اقتصادی، ایجاد اشتغال، و تقویت دیپلماسی عمومی نیز کمک می‌کند. این امر می‌تواند باعث افزایش تعاملات علمی و فرهنگی ایران با دیگر کشورها شده و زمینه‌ساز رشد و شکوفایی بیشتر در حوزه آموزش عالی شود. با تدوین سناریوهای مناسب و اجرای سیاست‌های جامع، دانشگاه‌های ایران می‌توانند به مقصدی جذاب برای دانشجویان بین‌المللی تبدیل شوند و نقش مهمی در گسترش تعاملات علمی و فرهنگی جهانی ایفا کنند. بر این اساس برای شناسایی و حل مشکل پذیرش دانشجویان بین‌المللی باید پژوهشی انجام شود تا بتواند شرایط موجود را بررسی کند و مشکل اصلی را شناسایی نماید از این رو پژوهش حاضر به دنبال بررسی وضعیت روندها، سیاست‌ها و فرایندهای پذیرش دانشجویان بین‌المللی در افق ۱۰ ساله است که از نتایج این پژوهش می‌توان به منظور برنامه‌ریزی، سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری‌های حوزه جذب دانشجو در دانشگاه‌های دولتی ایران استفاده کرد. در این پژوهش هدف ارائه تصویری از آینده آموزش عالی ایران از لحاظ سیاست و فرایندهای پذیرش دانشجویان بین‌المللی در یک دوره ده‌ساله (۱۳۹۸ تا ۱۴۰۸) با استفاده از روش برنامه‌ریزی سناریو (از روش‌های پرکاربرد حوزه آینده‌نگاری) است.

مصاحبه‌ها استفاده گردید. در این راستا، ابتدا به شناسایی جملات و عبارات معنی‌دار در مصاحبه‌ها و پیام‌های نهفته در آن‌ها اقدام گردید. سپس تحلیل محتوای کیفی بر روی گزاره‌های به‌دست آمده حذف کدهای تکراری و ادغام آن‌ها در کد کلی‌تر انجام گردید و به همین ترتیب شناسایی و استخراج مقوله‌ها حاصل شد.

این مقاله حاضر برگرفته از رساله دکتری رشته مدیریت آموزش عالی دانشگاه علامه طباطبائی استخراج گردیده است که در جلسه شماره ۵۲۴ تاریخ ۱۳ خرداد سال ۱۳۹۸ در دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی مورد تصویب قرار گرفت، همچنین، تمامی اصول اخلاقی مرتبط با تحقیقات علمی رعایت شده است. داده‌های مورد استفاده از منابع معتبر و با رعایت حقوق شرکت‌کنندگان گردآوری شده‌اند و همچنین، حریم خصوصی و محرمانگی اطلاعات افراد و سازمان‌ها حفظ شده و از هرگونه تحریف یا سوگیری در تحلیل داده‌ها اجتناب شده است.

از این‌رو از تمامی اساتید راهنما، مشاور و تمامی کسانی که در این پژوهش همکاری داشتند کمال تشکر و قدردانی را دارم. در این پژوهش هیچ‌گونه تعارض منافی وجود ندارد.

یافته‌ها

مشارکت‌کنندگان در پژوهش حاضر ۲۶ نفر از متخصصین حوزه آموزش عالی و بالأخص بین‌المللی‌سازی بودند که پس از تجزیه و تحلیل مصاحبه‌های پیاده‌سازی شده پیرامون ۳۸ پیشران مؤثر در پذیرش دانشجویان بین‌المللی در دانشگاه‌های دولتی ایران بر اساس نظر متخصصان حوزه پژوهش شناسایی شد. پیشران‌های کلیدی حاصل از مصاحبه‌ها در جدول ۱ طبقه‌بندی شده‌اند.

به‌منظور هم‌واحد نمودن شاخص‌های فوق و استفاده از روش‌های عددی دقیق‌تر برای یافتن متغیرهای کلیدی با عدم قطعیت بحرانی، ابتدا شاخص اجماع به شرح رابطه زیر نرمال شد:

$$\text{شاخص نرمال شده} = 100 \times ((2 - |X|) / 2)$$

با ضرب کردن عدد شاخص اجماع نرمال شده هر متغیر در شاخص میزان اهمیت همان متغیر، امتیاز کلی هر متغیر مشخص شد. و درنهایت دو متغیری که بیشترین امتیاز را به‌دست آوردند به‌عنوان متغیرهای دارای عدم قطعیت بحرانی برای تدوین سناریوها انتخاب شدند.

تحلیل محتوای انجام گرفته بر روی مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته به شناسایی عوامل کلیدی و تأثیرگذار بر جذب دانشجویان بین‌المللی که از عدم قطعیت برخوردارند پرداخته شد و با استفاده از نظرات خبرگان اجماع و اهمیت بر روی دو عامل با عدم قطعیت اساسی انجام گرفت. پس از شناسایی عوامل کلیدی با انتقال آن‌ها بر روی یک ماتریس، در یک فضای دوبعدی حاصل از تقابل محورهای مرتبط با عامل‌های تشکیل‌دهنده سناریوها (۲۵)، به نمایش سناریوها بر روی بخش‌های مختلف آن پرداخته شد.

شرکت‌کنندگان در این پژوهش، ۲۶ نفر از متخصصین بودند که بر اساس سطح اشباع نظری به دست آمد؛ به‌طوری‌که بعد از ۲۶ داده‌ها جدیدی حاصل نشد. شرکت‌کنندگان در پژوهش متخصصین حاضر در دانشگاه‌های جامع و تخصصی سطح یک کشور وزارت علوم بودند؛ همچنین حوزه فعالیت علمی و اجرایی آن‌ها بین‌المللی‌سازی آموزش عالی بود را شامل شده بود که در بخش شناسایی عوامل پیشران شرکت داشتند و پانل سناریونویسی نیز ۱۵ نفر از افراد مزبور حضور داشتند. روش نمونه‌گیری در انتخاب مصاحبه‌شوندگان نمونه‌گیری هدفمند بود و افراد منتخب دارای دانش کافی و پاسخ‌گویی لازم به پژوهشگر در این زمینه بودند. در بخش تحلیل محتوا و شناسایی عوامل پیشران نیز از مصاحبه‌ها استفاده گردید. برای تعیین پایایی نیز از روش پایایی بین کدگذاران (پایایی ارزیاب‌ها) بر اساس روش مایلس و هابرمان (۲۶) برای تحلیل محتوای مصاحبه‌ها بهره گرفته شده که در این تحقیق برابر با ۰/۷۹ تعیین شده است. با توجه به اینکه این میزان پایایی بیشتر از ۰/۶۰ است می‌توان گفت که درصد پایایی بین کدگذاران تأیید می‌شود. در مرحله بعد به‌منظور بررسی پایایی از نوع «بازبینی توسط اعضاء»، کدها و مقوله‌های مستخرج از منابع بالادستی در اختیار شش نفر از صاحب‌نظران حوزه آموزش عالی قرار گرفت و نظرات اصلاحی آن‌ها در زمینه موارد استخراج شده اعمال گردید، قابل ذکر است که این افراد در مرحله قبل از انجام تحلیل محتوا، روایی‌سنجی ابزارها را نیز انجام داده بودند، سپس نسخه اصلاحی مجدداً برای آن‌ها ارسال و مورد بررسی و تأیید آن‌ها قرار گرفت.

اعتبار سناریوها نیز با استفاده از معیارهای رایت و همکاران (۲۷) در اعتبارسنجی سناریوها، از نظر امکان‌پذیری، سازگاری درونی سودمندی و ارتباط و تفاوت سناریوها با یکدیگر توسط پنج نفر از خبرگان آموزش عالی مورد بررسی و تأیید قرار گرفت. به‌منظور تحلیل داده‌ها از روش تحلیل محتوای کیفی به‌منظور تحلیل داده‌ها و استخراج مقوله‌ها از

جدول ۱. پیشران‌های کلیدی مؤثر بر جذب دانشجویان بین‌المللی حاصل از مصاحبه‌ها

Table 1. Key Drivers Influencing International Student Recruitment Derived from Interviews

تم اصلی	تم‌های فرعی	عوامل مؤثر بر جذب دانشجویان بین‌المللی
عوامل اقتصادی	تأمین هزینه و اعطای بورس	توانایی مالی دانشگاه‌ها در تبادل استاد و دانشجو، اعطای بورس تحصیلی دولتی به دانشجویان خارجی
	مدیریت هزینه دانشگاه‌ها	تقویت اختیارات مالی و زیرساختی هیئت‌علمی، توسعه منابع درآمدی جدید برای کاهش وابستگی به دولت، افزایش رقابت‌پذیری و کیفیت جهت جذب، درآمدزایی از طرح‌های آموزشی/پژوهشی بین‌المللی، تأمین بخشی از هزینه‌های علمی دانشجویان خارجی
عوامل فرهنگی و اجتماعی	تقویت بُعد اجتماعی	گسترش ارتباط با قومیت‌ها، ادیان و زبان‌ها، رفع دیدگاه‌های بدبینانه به حضور خارجی‌ها، اصلاح و تقویت نحوه برخورد و تعامل، ایجاد فضای اجتماعی جذاب و برانگیزنده
	فرهنگ‌سازی کشوری	برنامه‌های آشنایی مردم با زبان و فرهنگ سایر ملل، تبلیغات رسانه‌ای و مجازی درباره نحوه رفتار، ترویج احترام به فرهنگ‌ها، آماده‌سازی کلان جامعه برای پذیرش فرهنگ‌های مهمان، تغییر نگرش و اصلاح ادبیات مواجهه با جهان خارج
	فرهنگ‌سازی سازمانی	تشکیل انجمن‌های مشترک دانشجویی، فضا سازی دانشگاهی جهت پذیرش فرهنگ جهانی، تقویت زبان بین‌المللی اساتید و کارکنان، برگزاری نشست‌های اشتراک‌گذاری تجربه‌ها، برگزاری مراسم‌های فرهنگی ملل مختلف در دانشگاه
عوامل فناوری	تقویت اطلاع‌رسانی و ارتباطی	ارتباط با دانشگاه‌های برتر و دعوت از اساتید، ارتقای سایت‌های دانشگاهی به تراز جهانی و چندزبانه، توسعه دوره‌های مجازی مشترک، حضور فعال در شبکه‌های علمی بین‌المللی برای معرفی دانشگاه
	گسترش تجهیزات فناورانه	توسعه زیرساخت‌های سخت‌افزاری و نرم‌افزاری نوین، افزایش سرعت اینترنت و پهنای باند پردیس، تسهیل دسترسی به منابع علمی جهان، گسترش دوره‌های آنلاین زبان فارسی، به کارگیری فناوری‌های نوین آموزشی به زبان انگلیسی
	محیط دانشگاهی	تضمین دسترسی به امکانات اولیه و پژوهشی، تجهیز آزمایشگاه‌ها برای پروژه‌های بین‌المللی، توسعه امکانات تفریحی و کتابخانه‌های استاندارد، زیباسازی و جذاب‌سازی محیط فیزیکی دانشگاه
عوامل محیطی و ساختاری	زیرساخت کلان	امکان استفاده از آزمایشگاه‌های پیشرفته ملی، زیباسازی فضاهای شهری و کشوری، گسترش امکانات رفاهی و تفریحی در سطح کشور
	شاخص و ساختارهای بین‌المللی	ارتقای شاخص‌های بین‌المللی سازی آموزش عالی، به کارگیری مدیران قوی در وزارت علوم، مشارکت اساتید در پروژه‌های فرامرزی، تمرکززدایی از دانشگاه‌ها، حمایت دولت و تسهیل صدور ویزا، انعقاد تفاهم‌نامه‌های علمی دوجانبه و چندجانبه
	تدوین برنامه مدون	سیاست‌گذاری دولت و دانشگاه در حمایت از بین‌المللی شدن، صدور بخشنامه‌های تسهیل‌کننده، اعطای استقلال به دانشگاه‌ها
عوامل سیاسی	عوامل سیاسی ملی	توسعه همکاری‌ها و توافق‌نامه‌های پژوهشی، گسترش روابط علمی با سازمان‌های بین‌المللی، نفوذ فرهنگی مثبت در قالب قراردادهای حذف نگاه امنیتی به همکاری‌های علمی، رفع پیش‌فرض‌های منفی نسبت به تحصیل در ایران
	عوامل دانشگاهی	هماهنگی ارزش‌های فرهنگی/سیاسی با سیاست بین‌المللی دانشگاه، کاهش تعارضات قوانین عرفی و شرعی با کشورهای هدف، بستر سازی مساعد در ابعاد اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی

بعد میزان شاخص اهمیت هر کدام از گزاره‌ها محاسبه شد. برای محاسبه شاخص اجماع و شاخص اهمیت از فرمول‌هایی که در ادامه آورده شده است، استفاده شد. در جدول ۲ نتایج میزان شاخص اجماع، شاخص اهمیت و امتیاز نهایی هر گزاره مشخص شده است.

بر اساس یافته‌های پژوهش از خبرگان خواسته شد که میزان پیشران‌های دو وضعیتی را در قالب بازه‌ای از ۱+ تا ۱- عددگذاری کنند. همچنین پاسخگویان میزان اهمیت هر گزاره را نیز در مقیاس چهار درجه‌ای، زیاد، متوسط، کم و بی‌اهمیت ارزیابی نموده‌اند. برای تعیین پیشران‌های کلیدی ابتدا میزان شاخص اجماع محاسبه شد و در مرحله

• شاخص اجماع

$$\frac{(\text{تعداد پاسخ به گزینه الف} \times ۱) + (\text{تعداد پاسخ به گزینه ب}) + (\text{تعداد پاسخ به گزینه ج} \times -۱)}{\text{تعداد کل پاسخ‌ها}}$$

• شاخص اهمیت

$$\frac{(\text{تعداد پاسخ به گزینه زیاد} \times ۱۰۰) + (\text{تعداد پاسخ به گزینه متوسط} \times ۵۰) + (\text{تعداد پاسخ به گزینه کم} \times ۲۵)}{\text{تعداد کل پاسخ‌ها}}$$

جدول ۲. میزان ضریب وزنی و اهمیت عوامل کلیدی اصلی به منظور انتخاب متغیرهای کلیدی بحرانی

Table 2. Weighted coefficients and significance of principal key factors for selecting critical variables

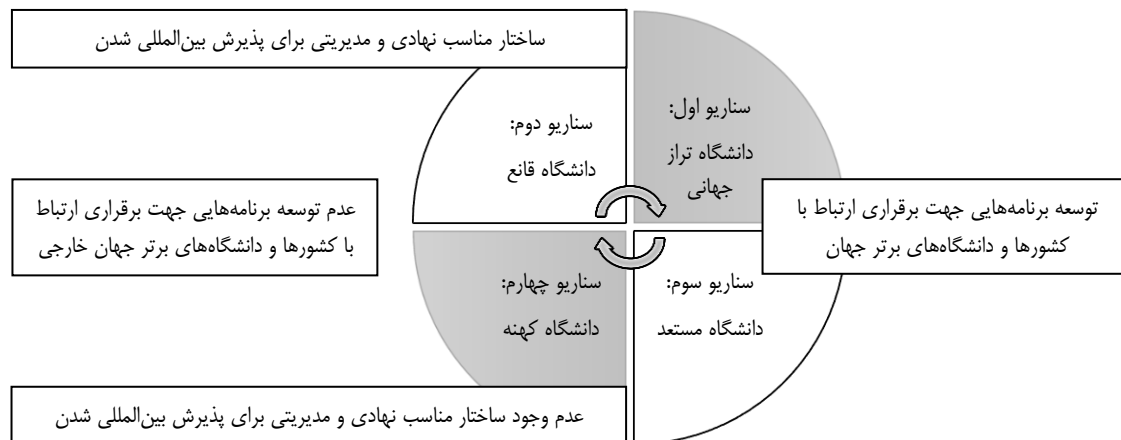
بُعد	عوامل کلیدی	شاخص اجماع	شاخص نرمال شده اجماع از ۱۰۰	شاخص اهمیت از ۱۰۰	امتیاز نهایی از ۱۰۰۰۰
اقتصادی	اختیارات/عدم اختیار مالی و زیرساختی اعضای هیئت علمی جهت جذب دانشجوی خارجی	-۰/۳۰	۸۴/۶	۳۱/۷	۲۶۸۴/۹۱
	اعطا/عدم اعطای بورس تحصیلی به دانشجویان خارجی از طرف نهادهای دولتی	-۰/۳۸	۸۰/۷	۲۶/۹	۲۱۷۴/۵۵
	گسترش/عدم گسترش ارتباط با قومیت‌ها، ادیان، نژادها، زبان‌های مختلف محلی	-۰/۲۳	۸۸/۴	۳۸/۴	۳۴۰۲/۳۶
فرهنگی و اجتماعی	گسترش/عدم گسترش دیدگاه‌های چند فرهنگی در عموم برای بین‌المللی کردن آموزش عالی	-۰/۱۵	۹۲/۳	۳۴/۶	۳۱۹۵/۲۶
	برگزاری/عدم برگزاری دوره‌های آموزشی زبان فارسی به دانشجویان خارجی	۰/۱۹	۸۴/۶	۵۲/۸	۴۴۷۴/۸۵
	تشکیل/عدم تشکیل انجمن‌های دانشجویی با همکاری دانشجویان داخلی و خارجی	۰/۳۴	۸۲/۷	۵۶/۷	۴۶۹۱/۱۹
	ایجاد/عدم ایجاد فضای اجتماعی جذاب و برانگیزنده برای دانشجویان خارجی	۰/۸۴	۵۷/۷	۸۹/۴	۵۱۵۹/۰۲
	تقویت/عدم تقویت زبان بین‌المللی اساتید و کارکنان دانشگاه جهت برقراری ارتباط با دانشجویان	۰/۲۷	۸۶/۵	۵۶/۷	۴۹۰۹/۳۹
	برگزاری/عدم برگزاری نشست‌های دانشجویی جهت آشنایی با فرهنگ دیگر کشورها	۰/۳۸	۸۰/۷	۵۷/۷	۴۶۵۹/۷۶
	تسلط/عدم تسلط اساتید و دانشجویان به زبان بین‌المللی	۰/۵۳	۷۳/۱	۶۷/۳	۴۶۳۷/۵۷
فناوری	نفوذ/عدم نفوذ در مسائل فرهنگی در قالب تفاهم‌نامه‌ها و قراردادهای مشترک	-۰/۰۸	۹۶/۲	۴۷/۱	۴۵۳۰/۳۲
	گسترش/عدم گسترش سایت‌های دانشگاهی در سطح کلاس جهانی	-۰/۱۵	۹۲/۳	۴۱/۳	۳۸۱۶/۵۶
	استفاده/عدم استفاده از فناوری‌های نوین در آموزش و تدریس دانشگاهی به زبان انگلیسی	۰/۲۳	۸۸/۵	۵۲/۹	۴۶۷۸/۲۵
	تقویت/عدم تقویت دوره‌های مجازی مشترک بین دانشگاه‌های ایران و خارج	۰/۵۴	۷۳/۱	۷۱/۱۵	۵۰۳۹/۷
	افزایش/کاهش سرعت اینترنت و پهنای باند در پردیس دانشگاه	-۰/۰۷	۹۶/۲	۳۶/۵	۳۵۱۳/۳۱
	توسعه/عدم توسعه برنامه‌هایی جهت برقراری ارتباط با کشورها و دانشگاه‌های برتر جهان	۰/۹۳	۵۳/۸	۹۷/۲	۵۳۸۴/۶۱
	برگزاری/عدم برگزاری دوره‌های مجازی مشترک بین دانشگاه‌های داخلی و خارجی	۰/۶۹	۶۵/۴	۷۲/۲	۴۷۱۵/۲۳
محیطی و ساختاری	طراحی/عدم طراحی سایت‌های دانشگاهی به چند زبان زنده دنیا	-۰/۸۱	۵۹/۶	۸۳/۶	۴۹۸۷/۰۵
	سازوکارهای مناسب/نامناسب در زمینه بین‌المللی شدن	-۰/۰۸	۹۶/۱	۴۰/۴	۳۸۸۳/۱۳
	تدوین/عدم تدوین برنامه استراتژیک برای بین‌المللی سازی جذب دانشجو	۰/۴۶	۷۶/۹	۶۰/۶	۴۶۵۹/۷۶
	توسعه/عدم توسعه امکانات و خدمات رفاهی به منظور جذب دانشجویان در دانشگاه	۰/۷۶	۶۱/۵	۷۸/۸	۴۸۵۲/۰۷
	توجه/عدم توجه نهادهای دولتی و دانشگاهی به دانشجویان خارجی	۰/۶۱	۷۳/۱	۶۶/۴	۴۸۴۸/۳۷
	وجود/عدم وجود زیرساخت‌های فیزیکی در حد استانداردهای بین‌المللی در دانشگاه‌ها	۰/۶۹	۶۵/۴	۸۰/۷	۵۱۸۱/۰۶
	گسترش/عدم گسترش امکانات آزمایشگاهی مناسب در دانشگاه‌ها به منظور کارهای بین‌المللی	۰/۲۳	۸۸/۴	۵۲/۸	۴۶۷۸/۲۵
سیاسی	تنوع/عدم تنوع در برنامه‌های درسی دانشگاه‌ها	-۰/۸۴	۵۷/۷	۸۹/۴	۵۱۵۹/۰۲
	طراحی/عدم طراحی یک برنامه جامع و عملیاتی به منظور جذب دانشجویان بین‌المللی در سطح ملی	۰/۳۰	۸۴/۶	۵۰/۹	۴۳۱۲/۱۳
	گسترش/عدم گسترش سیاست اعطای استقلال به دانشگاه‌ها	-۰/۱۵	۹۲/۴	۴۳/۳	۳۹۹۴/۰۸
	وجود/عدم وجود ساختار مناسب نهادی و مدیریتی برای پذیرش بین‌المللی شدن در دانشگاه‌ها	۰/۹۲	۵۳/۸	۹۵/۲	۵۰۲۵/۷
	بهره‌مندی/عدم بهره‌مندی وزارت علوم از بدنه مدیریتی قوی	-۰/۱۵	۹۲/۳	۴۹/۱	۴۵۲۶/۶۲
	اجرا/عدم اجرای برنامه‌های همایشی به منظور کمک به دانشجویان خارجی برای سازگاری با فرهنگ کشور	۰/۶۳	۶۵/۴	۶۷/۳	۴۴۰۱/۸۸
	حمایت/عدم حمایت دولت از پذیرش دانشجویان بین‌المللی	۰/۷۷	۶۱/۵	۸۴/۶	۵۲۰۷/۱۱
سیاسی	صدور/عدم صدور بخشنامه‌های جدید برای تسهیل جذب دانشجویان بین‌المللی	-۰/۲۳	۸۸/۵	۴۶/۲	۴۰۸۲/۸۴
	وجود/عدم وجود تحریم‌های گسترده علیه ایران	۰/۷۶	۶۱/۶	۸۰/۷	۴۹۷۰/۴۱
	سوءظن/عدم سوءظن نسبت به توطئه بیگانگان	۰/۴۶	۷۶/۹	۵۳/۸	۴۱۴۲/۰۱
	غرب‌ستیزی و دیدگاه منفی/عدم غرب‌ستیزی نسبت به فرهنگ غرب	-۰/۰۷	۹۶/۲	۴۴/۲	۴۲۵۲/۹۵
	قرار گرفتن/قرار نگرفتن دانشگاه‌های ایران در شاخص‌های بین‌المللی دنیا	۰/۲۲	۸۸/۵	۴۴/۲۳	۴۲۲۵/۹۵
	گسترش/عدم گسترش توافق‌نامه‌های تحقیقی بین‌المللی	۰/۷۰	۶۵/۴	۷۰/۲	۴۵۸۹/۴۹
	تقویت/عدم تقویت دیپلماسی و همکاری‌های علمی و سیاست خارجی	-۰/۴۳	۷۸/۸	۵۳/۸	۴۵۴۵/۵۶

به‌دست آوردند. به‌منظور تدوین سناریوهای مهم در زمینه جذب دانشجویان بین‌المللی در دانشگاه‌های دولتی کشور از روش سناریونویسی شبکه کسب‌وکار عمومی (GBN) که از مشهورترین روش سناریونویسی در آموزش عالی است و توسط سیرس و فالتون و

بر اساس داده‌های ارائه شده در جدول ۲، گزاره‌های توسعه/عدم توسعه برنامه‌هایی جهت برقراری ارتباط با کشورها و دانشگاه‌های برتر جهان وجود/عدم وجود ساختار مناسب نهادی و مدیریتی برای پذیرش بین‌المللی شدن در دانشگاه‌ها بیشترین مقدار امتیاز کلی را به‌ترتیب

شاخص اجماع و میزان اهمیت از بقیه مهم‌تر هستند، از این دو متغیر ۴ سناریو برای جذب دانشجویان بین‌المللی در دانشگاه‌های دولتی کشور متصور شده است.

اتحادیه شبکه کسب‌وکار عمومی (شوارتز) تشریح شده، استفاده گردید. این روش به‌عنوان گزاره‌های دارای عدم قطعیت بحرانی برای تدوین سناریوها انتخاب شدند. درواقع، دو نیروی پیشران کلیدی که به لحاظ

شکل ۱. سناریوهای ممکن بر اساس دو عامل پیشران کلیدی با بیشترین میزان عدم قطعیت

Figure 1. Potential scenarios based on two key drivers with the highest level of uncertainty

کرد و در توسعه اقتصاد ملی در شرایط رقابتی منطقه‌ای و بین‌المللی نقش ایفا خواهند کرد. در این سناریو جهانی‌شدن روند بین‌المللی شدن دانشگاه‌های دولتی کشور را تحت تأثیر قرار خواهد داد، و روند گسترش ارتباطات بین‌المللی و فناوری اطلاعات فراگیر خواهد بود و این روند موجب خواهد شد که ارتباط دانشگاه‌های دولتی کشور با دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی معتبر بین‌المللی تسهیل شود و این امر به جذب دانشجویان خارجی برای تحصیل در ایران کمک خواهد کرد. بر اساس سناریو دانشگاه در تراز جهانی به‌عنوان آینده مطلوب، این سناریو دانشگاه ایرانی در کلاس جهانی را چنین تعریف می‌کند که در یک حرکت جمعی قادر است در محیطی رقابتی که مملو از مخاطرات محیطی و عدم قطعیت‌های غافلگیرکننده وجود دارد با تکیه بر توانمندی حاصل از مشارکت جمعی ذی‌نفعان ضمن برقراری تعامل سازنده با مؤسسات در جایگاه بین‌المللی مزیت‌های نسبی خود را به مزیت رقابتی تبدیل می‌کند. در این سناریو دانشگاه در تلاش است از رهگذر پیوستن به شبکه‌های جهانی علم، فناوری و نوآوری ظرفیت‌های بومی و محلی خود را در تراز جهانی مطرح به یکی از گره‌های اصلی نظام شبکه‌ای شده علم و فناوری دست پیدا کند.

ب) دانشگاه قانع: سناریو دانشگاه قانع از حاصل ساختار مناسب نهادی و مدیریتی مناسب در حد استانداردهای بین‌المللی و ارتباطات آموزش عالی کشور با دانشگاه‌های برتر جهان بسیار ضعیف تدوین شده است. استعاره دانشگاه قانع بیانگر آن است که چنانچه دانشگاهی از

چهار سناریو که بر اساس گزاره‌های پیشران‌های کلیدی تدوین شدند در ادامه ارائه شده است:

الف) دانشگاه تراز جهانی: نتایج نشان داد زمانی که ساختار مناسب نهادی و مدیریتی برای پذیرش بین‌المللی شدن و برنامه‌ریزی جهت ارتباط با دانشگاه‌های جهان در سطح بالایی باشد می‌توان انتظار داشت که دانشگاهی در سطح و تراز جهانی داشته باشیم. این حالت درواقع مطلوب‌ترین حالت از پذیرش و جذب دانشجویان بین‌المللی خواهد بود. در این سناریو دانشگاه به دنبال جذب دانشجویان نخبه بین‌المللی، داشتن منابع مالی متنوع، داشتن برنامه کامل و جامع جهت جذب دانشجویان بین‌المللی خواهد بود. در این سناریو جذب دانشجویان بین‌المللی از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است، در این سناریو دانشگاه در مقابل شرایط پیچیده، مبهم، همراه با تغییرات و شرایط نامشخص به دنبال این است که با استفاده از شبکه‌های ارتباطی با دانشگاه‌های معتبر جهان نیروهای نخبه و باکیفیت را جذب نماید. در این زمینه نقش دولت‌ها از اهمیت بسیاری برخوردار است، دولت می‌تواند با رویکردهای مختلفی دانشگاه‌ها را به سمت کلاس جهانی سوق دهد، ژانگ و همکاران بیان کرده‌اند که دولت‌ها بر اساس سه محور می‌توانند دانشگاه‌ها را به سمت کلاس جهانی هدایت کنند (۲۸): ۱- انتخاب دانشگاه‌های برتر و یا دانشگاه‌هایی که توانایی بالقوه‌ای جهت رشد دارند، ۲- ادغام چندین موسسه و دانشگاه ۳- ایجاد دانشگاه در سطح کلاس جهانی. در این سناریو آموزش عالی به سمت دانشگاه‌های نسل چهارم حرکت خواهد

بین‌المللی، برگزاری دوره‌های آموزشی مشترک و طرح‌های پژوهشی مشترک ایجاد خواهد کرد.

د) دانشگاه کهنه: نتایج عدم قطعیت‌ها و پیشران‌های کلیدی نشان داد که زمانی که برنامه‌ای جهت ارتباط با سایر دانشگاه و کشورها وجود نداشته باشد و همچنین ساختار مدیریتی و نهادی در سطح نامطلوبی باشد سناریو دانشگاه کهنه اتفاق خواهد افتاد. این سناریو ناظر بر آن است که دانشگاه به‌هیچ‌وجه تمایلی به ارتباط با سایر دانشگاه‌ها و کشورها ندارد و از سوی دیگر به عدم اطمینان مدیران و سازمان‌ها به دلیل هراس از بیگانگان از برقراری هرگونه تعامل با خارجی‌ها خود را مصون نگه می‌دارد. در این سناریو دانشگاه به دنبال این است که خود را از مطرح‌شدن و تعامل برقرار کردن با سایر مؤسسات هم‌تا در سطح تحلیل ملی و بین‌المللی در امان نگه دارد. به سطحی حداقلی از بقا رضایت داده و درصدد است با دور نگه داشتن خود از دایره رقابت با سایر دانشگاه‌های مطرح جهانی به حیات و زیست خود ادامه دهد. بنابراین می‌توان گفت این سناریو ضعیف‌ترین سناریو متصور برای جذب دانشجوی خارجی است. عدم ارتباط دانشگاه‌های کشور و محدودیت جذب دانشجوی خارجی باعث مسدود شدن و عدم جابه‌جایی دانش می‌شود و دانش فناوری کشور نسبت به دنیا آهسته‌تر حرکت خواهد کرد. این سناریو بیشتر به سمت ایده دانشگاه نسل اول (آموزش محور) کشیده می‌شود و استراتژی‌های این نوع آموزش را در پیش می‌گیرد همین باعث می‌شود که برخی از درآمدهای اختصاصی ناشی از پذیرش دانشجویان خارجی کاهش یابد و رقابت‌پذیری در زمینه امکانات و تجهیزات به‌روز و مدرن به دلیل عدم ارتباط با دانشگاه‌های پیشرفته با مشکل مواجه خواهد شد. دانشگاه‌ها نیاز دارند برنامه‌های آموزشی خود را برحسب متدهای روز دنیا اصلاح کنند برنامه‌های استراتژیک مناسبی را برای بین‌المللی‌سازی جذب دانشجو تدوین کنند. بنابراین دانشگاه همواره می‌بایستی از پویایی، تحرک و قابلیت انعطاف برخوردار باشد، اما در این سناریو دانشگاه‌های دولتی کشور در یک جامعه متلاطم اطلاعاتی و رقابتی بین‌المللی، به دانشگاهی یکنواخت به سبک سنتی و تولید انبوه فارغ‌التحصیلان آماتور تبدیل می‌شود. بنابراین دانشگاه دولتی کشور در این سناریو تا حد زیادی در یک محیط بسته و منزوی فعالیت خواهند کرد.

یک‌سو دارای ساختار نهادی و مدیریت قوی در حد استانداردهای بین‌المللی باشد و از سوی دیگر به حضور در فضای جهانی علاقه‌مند نباشد، دانشگاهی شکننده خواهد بود. به عبارت روشن‌تر هرچقدر به ارتباط بین‌المللی کمتر توجه کند به همان میزان شکننده خواهد بود و تداوم حیات و بقای آن در معرض خطر قرار خواهد گرفت. حتی اگر آموزش عالی کشور سطح خود به استانداردهای جهانی نزدیک کند اما دانشجویان خارجی به دلیل عدم شناخت و ترس از کشور به دلیل تصورات منفی، در انتخاب این دانشگاه‌ها تردید خواهند داشت. فضای سیاسی کشور در چند سال اخیر تأثیرات منفی زیادی بر تصورات عموم مردم جهان راجع به کشور ایران گذاشته از طرفی به دلیل از ضعف در بازار بین‌المللی دانشگاه‌ها با مشکل بودجه مواجه خواهند شد و در نتیجه آموزش نقش کالایی را خواهد داشت و هزینه تحصیل دانشجویان خارجی در ایران افزایش و سطح امکانات و خدمات کاهش می‌یابد و امکان جذب دانشجویان کمتر می‌شود در نتیجه بسیاری فرصت‌های بالقوه موجود در جامعه از دست خواهد رفت.

ج) دانشگاه مستعد: در این سناریو برنامه‌هایی جهت برقراری ارتباط با دانشگاه‌های برتر جهان تدوین شد اما ساختار مناسب نهادی و مدیریتی به‌منظور پذیرش دانشجو در دانشگاه‌ها وجود ندارد. مطابق با این سناریو از یک‌سو تمایل به همکاری و تدوین برنامه ارتباطی وجود دارد و از سوی دیگر نبود ساختار مناسب نهایی و مدیریت به دلیل اسطوره‌هایی همچون هراس از بیگانگان هم‌زمان وجود دارد. این هم‌زمانی از حیث منطقی دشوار و محال به نظر می‌رسد. چراکه در شرایط کنونی آموزش عالی یکی از مفروضات مهم تعامل با رقبا و بیگانگان در عرصه بین‌المللی است و از این منظر دانشگاهی که در فضای رقابتی به‌سربرد هراسی از همکاری و تعامل با خارجی‌ها ندارد. از این حیث دانشگاه مستعد به این دلیل که پتانسیل رشد دارد ولی عدم اطمینان مدیران و سازمان‌های بالادستی به جذب دانشجویان منجر به این می‌شود که این استعداد کم‌کم به سمت نابودی حرکت کند و دانشگاه از رقابت در عرصه جهانی بازمی‌ماند. دانشگاه در این سناریو نیاز خود به ارتباطات را درک کرده و درصدد خواهد بود با برنامه‌ریزی جهت جذب بیشتر دانشجویان خارجی بتواند زمینه‌ساز تعاملات با سایر کشورها ورود فناوری به کشور شوند در این حین دانشگاه‌ها باید بکوشند ساختار و بستر مناسب را برای جذب دانشجویان خارجی فراهم کند تا دانشجویان خارجی رغبتی به سمت دانشگاه ایرانی پیدا کنند در این سناریو به این مورد توجهی نشده، عدم تعامل فضای سیاسی داخلی با فضای سیاسی بین‌المللی موانع جدی را در بحث تبادل دانشجو استاد، جذب دانشجویان

اعتبارسنجی سناریو

نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد که تمایز بین سناریوها از دیدگاه خبرگان قابل قبول است و سازگاری درونی هر چهار سناریو تقریباً در یک حد و قابل قبول است. از دیدگاه خبرگان امکان‌پذیری وقوع سناریو دوم بیشتر از بقیه سناریوها است و بعد از آن امکان وقوع سناریو اول بیشتر

است و میزان امکان‌پذیری سناریو سوم و چهارم به یک میزان است. از نظر خبرگان سناریو اول در صورت رخداد بیشترین سودمندی را به همراه خواهد داشت و سودمندی بقیه سناریوها در صورت رخداد تقریباً به یک اندازه و متوسط است.

جدول ۳. نتایج ارزیابی اعتبار سناریوهای آینده جذب دانشجویان بین‌المللی در دانشگاه‌های دولتی کشور

Table 3. Validation Results of Future Scenarios for International Student Recruitment in Public Universities of the Country

سناریوها	سازگاری	امکان‌پذیری	سودمندی	تمایز
سناریو اول	۴	۵/۲	۴	۴
سناریو دوم	۳/۲۵	۳/۷۵	۲	۳/۵
سناریو سوم	۳/۵	۲/۲۵	۲	۳/۷۵
سناریو چهارم	۳/۵	۲/۲۵	۱/۵	۴

بحث

در اسناد بالادستی از جمله قانون اساسی، سند چشم‌انداز، نقشه جامع علمی کشور و برنامه پنجم و ششم توسعه، بین‌المللی شدن آموزش عالی مورد تأکید قرار گرفته است. اما، توجه به راهبردهای بین‌المللی توسعه آموزش عالی به صورت پراکنده است. پراکنده بودن به این معناست که بین‌المللی شدن برخی خدمات و کارکردهای بین‌المللی آموزش عالی در اسناد بالادستی کشور از منطق و رویکرد مشخصی پیروی نمی‌کنند. بنابراین اهداف اسناد بالادستی تحقق نیافته است. به همین منظور پژوهش حاضر صورت گرفته است تا سناریوهای آینده پذیرش دانشجویان بین‌المللی در ایران شناسایی شود. پژوهش‌هایی که در گذشته صورت گرفته است به شناسایی موانع در این زمینه پرداخته‌اند و رویکرد آن‌ها به صورت طراحی مدل بوده است، در این پژوهش مبتنی بر روش آینده‌پژوهی بر اساس سناریونویسی آینده جذب دانشجویان بین‌المللی بر اساس چهار سناریو تدوین شده است. بر اساس رتبه‌بندی انجام گرفته دو مورد از عوامل مؤثر بر پذیرش دانشجویان بین‌المللی که بیشترین میزان اهمیت و شاخص اجماع داشتند، جهت تدوین سناریوهای پژوهش به روش GBN انتخاب شدند که عبارت‌اند از: ۱- گزاره‌های توسعه/عدم توسعه برنامه‌هایی جهت برقراری ارتباط با کشورها و دانشگاه‌های برتر جهان؛ ۲- وجود/عدم وجود ساختار مناسب نهادی و مدیریتی برای پذیرش بین‌المللی شدن در دانشگاه‌ها.

از این دو متغیر ۴ سناریو (دانشگاه تراز جهانی، دانشگاه قانع، دانشگاه مستعد و دانشگاه کهنه) برای جذب دانشجویان بین‌المللی در دانشگاه‌های دولتی کشور متصور شده است.

دانشگاه در تراز جهانی خود را با ویژگی‌هایی همچون توسعه برنامه‌هایی جهت برقراری ارتباط با کشورها و دانشگاه‌های برتر جهان و داشتن ساختار مناسب نهادی و مدیریتی برای پذیرش بین‌المللی شدن در دانشگاه‌ها به دیگران دیکته می‌کند. برخی از نویسندگان و پژوهشگران (۱۶، ۲۲، ۲۳، ۲۴) که اقدام به تعریف دانشگاه‌ها در کلاس جهانی کرده بودند (۲۲، ۲۹-۳۱)، تعدادی از ویژگی‌های کلیدی که دانشگاه‌ها در کلاس جهانی باید داشته باشند را شناسایی کردند که شامل: اعضای هیئت علمی مجرب و نخبه، برتری در پژوهش، آموزش باکیفیت، دانشجویان بین‌المللی و بسیار با استعداد، آزادی علمی، ساختار اداری مستقل و در نهایت امکانات و تسهیلات لازم برای آموزش پژوهش است (۳۱). همچنین دانشجویان بین‌المللی از مؤلفه‌های اثرگذار بر توسعه دانشگاه کلاس جهانی می‌باشد (۲۸). به طور کل برای ایجاد یک دانشگاه در تراز جهانی نیازمند یک مدیریت قوی، چشم‌اندازی بسیار دقیق و داشتن یک برنامه راهبردی اساسی نیازمند است؛ بنابراین دانشگاه‌هایی که با ایجاد دانشگاه کلاس جهانی در آرزوی رسیدن به نتایج بهتری هستند، باید اهداف جدید خود را بر اساس ارزیابی عینی از نقاط قوت خود، تنظیم کنند و بر اساس آن به طراحی، اجرا و به کارگیری برنامه‌نوسازی خود در راستای بهبود عملکرد خود بپردازند. دومین سناریو شناسایی شده در پژوهش حاضر دانشگاه قانع بود. در این نوع دانشگاه مدیریت و ساختار در حد استانداردهای بین‌المللی و ارتباطات آموزش عالی کشور با دانشگاه‌های برتر جهان بسیار ضعیف تدوین شده است. بسیاری از مؤسسه‌های آموزش عالی که به چشم‌انداز فعلی خود راضی و فاقد چشم‌انداز بلند پروازانه برای آینده بهتر خود هستند، فعالیت خود

دانشجویان است لذا بحث «حمایت سازمانی» در سیاست مدیریتی دانشگاه باید موردتوجه قرار گیرد.

از نگاه بسیاری از صاحب‌نظران، آینده‌های بدیل مفهوم محوری آینده‌پژوهی محسوب می‌شود. آینده‌های بدیل عبارت‌اند از: آینده‌های ممکن، محتمل، مرجح، مطلوب. با توجه به این که شناخت دقیق آینده امکان‌پذیر نیست. آینده‌پژوهان برنامه‌ریزی تنها بر اساس یک سناریو را مردود می‌شمارند. به اعتقاد آینده‌پژوهان در برنامه‌ریزی باید مجموعه‌ای از سناریوها مورد استفاده قرار گیرد. چراکه یک مجموعه سناریو می‌تواند طیف وسیع‌تری از آینده‌های ممکن را مدنظر قرار دهد. از طرفی دیگر هدف سناریوها، کشف، خلق و آزمون نظام‌مند آینده‌های بدیل است. سناریوها، گسترده‌ترین مجموعه از شرایطی را که ممکن است در آینده با آن روبرو شویم، در برمی‌گیرد. سناریوها با کمک به سیاست‌گذاری و تدوین راهبردها و برنامه‌های بلندمدت، احتمال تحقق آینده مطلوب و ایده‌آل را افزایش می‌دهد. نکته قابل تأمل با توجه به نکات یادشده این است که سناریوهای تدوین‌شده در پژوهش حاضر چه نسبت و رابطه‌ای با این آینده‌های بدیل دارند؟

از آنجایی که آینده‌های ممکن تمامی آینده‌های قابل تصور را شامل می‌شود و احتمال وقوع این آینده‌ها نیز مورد توجه نیست و تمامی نکاتی را که پیرامون آینده به ذهن می‌رسد، می‌توان در این نوع از آینده جای داد، بنابراین هر چهار سناریوی تدوین‌شده در پژوهش حاضر فارغ از امکان وقوع یا تحقق پذیریشان در این نوع از آینده جای می‌گیرند و با آینده‌های ممکن توافقی و همخوانی دارند. باورپذیر یا مرجح به آن نوع از آینده‌هایی اشاره دارد که با توجه به دانش و اطلاعات فعلی می‌توانند در آینده تحقق پیدا کنند. این نوع از آینده‌ها در پاسخ به این سؤال که چه چیزی می‌تواند تحقق یابد؟ ساخته می‌شود. با توجه به اطلاعات و دانش فعلی که در مورد همکاری‌های علمی بین‌المللی وجود دارد از میان چهار سناریوی مطرح‌شده در پژوهش حاضر با توجه به تعریف و ویژگی‌های آینده‌های باورپذیر سناریوهای دانشگاه در تراز جهانی و سناریو دانشگاه مستعد می‌توانند در آینده با توجه به اطلاعات فعلی تحقق پیدا کنند. آینده‌های محتمل نوعی از آینده‌ها هستند که احتمال وقوع دارند و تداوم روندهای فعلی از جمله آینده‌هایی است که احتمالاً به وقوع خواهد پیوست. در واقع برای این نوع از آینده‌ها می‌توان احتمال وقوع در نظر گرفت؛ زیرا که بعضی از آینده‌ها از سایر آینده‌ها محتمل‌تر هستند و درواقع این نوع آینده به این سؤال پاسخ می‌دهد که چه چیزی احتمالاً محقق می‌شود. از بین چهار سناریوی تدوین‌شده جهت جذب دانشجویان بین‌المللی در دانشگاه‌ها دولتی کشور با توجه به تداوم روند

را به همان شیوه گذشته ادامه می‌دهند؛ که این منجر به ایجاد شکاف در عملکرد آن‌ها در مقایسه با رقبای ملی یا بین‌المللی می‌شود (۳۲).

دانشگاه مستعد سومین سناریو شناسایی‌شده در پژوهش حاضر بود. در این سناریو برنامه‌هایی جهت برقراری ارتباط با دانشگاه‌های برتر جهان تدوین شد اما ساختار مناسب نهادی و مدیریتی به‌منظور پذیرش دانشجو در دانشگاه‌ها وجود ندارد. دانشگاه در این سناریو نیاز خود به ارتباطات را درک کرده و درصدد خواهد بود با برنامه‌ریزی جهت جذب بیشتر دانشجویان خارجی بتواند زمینه‌ساز تعاملات با سایر کشورها ورود فناوری به کشور شوند. روند جذب دانشجویان بین‌المللی بدون توسعه «سیاست خارجی» با سایر کشورها امکان‌پذیر نیست لذا توسعه دیپلماسی علمی به‌عنوان یکی از گفتمان‌های غالب سیاست خارجی از طریق انعقاد تفاهم‌نامه‌های آموزشی و پژوهشی با سایر کشورها، جذب دانشجوی خارجی، تبادل استاد، برگزاری همایش‌های علمی بین‌المللی، حضور جامعه دانشگاهی در رویدادهای علمی بین‌المللی، شرکت فعال دانشگاه‌های سطح یک در نمایشگاه‌های مربوطه مورد تأکید خبرگان بود. دولت برای استفاده بهینه از منابع پایدار برای توسعه اقتصادی بایستی به مقوله آموزش عالی نگاه ویژه‌ای داشته باشد.

دانشگاه کهنه چهارمین سناریو شناسایی‌شده در پژوهش حاضر دانشگاه کهنه بود. در این سناریو دانشگاه ساختار مشخصی و برنامه‌ای جهت بین‌المللی شدن را دارا نیست. تجربه کشورهای پیشرو در امر بین‌المللی سازی آموزش عالی نشان می‌دهد که «آموزش عالی» این کشورها نیز در مسیر بین‌المللی شدن برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری نموده‌اند. ماهیت بین‌المللی سازی آموزش عالی به‌گونه‌ای است که در بدنه حاکمیت «نهادهای قانونی و سیاست‌گذار» متعددی در امر سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی آن دخالت دارند، تعدد این نهادها، شفاف نبودن شرح وظایف و حدود اختیارات، موازی کاری و بعضاً تداخل منافع، مسائلی هستند که نیاز به شفاف‌سازی دارد. حاکمیت از طریق «اسناد بالادستی» سیاست‌های کلان را اعلام می‌کند، موضوع بین‌المللی سازی آموزش عالی طی سال‌های اخیر به‌روشنی در اسناد بالادستی مورد تأکید قرار گرفته است ولی تحقق اهداف مورد انتظار نیاز به بازبینی دستورالعمل‌های اجرایی، ایجاد ضمانت اجرایی، تأمین بودجه و نظارت عالیه دارد. با توجه به ماهیت فرایندی، پیچیده و بین‌بخشی بین‌المللی سازی تدوین «برنامه راهبردی» در سطح دانشگاه برای بین‌المللی سازی ضروری است. بین‌المللی سازی فرایندی بلندمدت و وابسته به همکاری و اشتراک مساعی کلیه کارکنان دانشگاه و

جاری احتمال وقوع سناریوی سوم یعنی دانشگاه مستعد که از ترکیب دو پیشران عدم ساختار مناسب نهادی و مدیریتی و داشتن برنامه جهت برقراری ارتباط با دانشگاه‌های برتر جهان تشکیل شده است محتمل‌تر است و می‌تواند در آینده به واقعیت به وقوع بپیوندد. آینده چهارم آینده مطلوب است. این نوع آینده برآمده از قضاوت‌های ارزش و بیشتر ذهن‌گرا هستند تا واقع‌گرا. با این اوصاف از بین چهار سناریوی طرح‌شده، سناریوی اول یعنی دانشگاه در تراز جهانی دانشگاه مطلوب‌ترین سناریو به حساب می‌آید؛ زیرا در آینده‌های مطلوب در پی پاسخگویی به این سؤال هستیم که تحقق چه چیزی را می‌خواهیم؟ که با این سناریو بیشترین پیوند و نزدیکی را دارد.

نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف تدوین سناریوهای آینده پذیرش دانشجویان بین‌المللی در ایران به روش GBN انجام شد. برآیند این مطالعه نشان داد که بر اساس دو پیشران کلیدی «توسعه برنامه‌های ارتباطی با دانشگاه‌های برتر جهان» و «وجود ساختار مناسب نهادی و مدیریتی»، چهار سناریوی اصلی شامل «دانشگاه تراز جهانی» (مطلوب‌ترین سناریو)، «دانشگاه مستعد» (محتمل‌ترین سناریو در صورت تداوم روند جاری)، «دانشگاه قانع» و «دانشگاه کهنه» پیش‌روی نظام آموزش عالی کشور قرار دارد. این پژوهش با ارائه این سناریوهای پیش‌بینی‌محور، ابزاری کاربردی برای تحلیل و مدیریت پیچیدگی‌های پذیرش دانشجویان بین‌المللی فراهم کرده است و با پیشنهاد راهکارهای سیاستی، به بهبود جایگاه دانشگاه‌های ایران در عرصه بین‌المللی کمک می‌کند. با این حال، پژوهشگران طی مراحل انجام پژوهش خود با دشواری‌های زیادی روبرو می‌شوند و پژوهش حاضر نیز همانند سایر پژوهش‌های حوزه علوم رفتاری از این قاعده مستثنی نبوده است. از جمله نقاط ضعف پژوهشگر می‌توان به محدود بودن جامعه آماری پژوهش به دانشگاه‌های دولتی مورد تأیید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری اشاره کرد؛ همچنین با توجه به اینکه قسمت اعظم پژوهش حاضر به صورت کیفی انجام شده است توصیه می‌شود در تعمیم‌پذیری یافته‌ها احتیاط صورت گیرد.

از نقاط قوت پژوهش حاضر نیز می‌توان به این اشاره کرد که این پژوهش با ارائه سناریوهای پیش‌بینی‌محور، ابزاری کاربردی برای تحلیل و مدیریت پیچیدگی‌های پذیرش دانشجویان بین‌المللی فراهم کرده است و با پیشنهاد راهکارهای سیاستی، به بهبود جایگاه دانشگاه‌های ایران در عرصه بین‌المللی کمک می‌کند.

- پیشنهادهای سیاستی مبتنی بر سناریوها
- یکی از مواردی که در پیشنهاد سیاستی مبتنی بر سناریو دانشگاه تراز جهانی می‌توان عنوان کرد تدوین سند بین‌المللی شدن دانشگاه است. ایجاد فضای رقابتی بین دانشگاهیان تراز اول به منظور جذب دانشجویان بین‌المللی یکی از عوامل ارتقا کیفیت دانشگاه‌ها است. رقابت گسترده‌تر بین دانشگاه‌ها برای پذیرش دانشجویان و کسب درآمدهای آموزشی و پژوهشی منجر به مصرف‌گرایی و تمرکز بر افزایش قابلیت استخدام فارغ‌التحصیلان می‌گردد. بر این اساس در کشور ما دانشگاهی که تمامی شاخص‌های بین‌المللی را داشته باشد وجود ندارد و باید یک سند دانشگاه بین‌المللی تدوین کرد و دانشگاه‌ها را به اجرای سند الزام کرد.

- پیشنهاد سیاستی مبتنی بر سناریو دانشگاه قانع را که می‌توان ارائه داد شامل پژوهش سیاستی بررسی و شناسایی وضعیت ارتباطات بین‌المللی دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها، با سایر کشورها و کشورهای هدف و ارائه راهکارهای بهبود است. با توجه به اینکه، اطلاعات و گزارش علمی و جامع در خصوص وضعیت و توانمندیهای دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌های کشور در علوم و رشته‌های مختلف وجود ندارد و سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری در این خصوص نیازمند گزارش‌ها و اطلاعات سیاستی است، لازم است این مسئله به صورت علمی و دقیق موشکافی شود. همچنین لازم است در کنار آن، وضعیت کشورهای هدف در منطقه و بین‌الملل نیز مورد بررسی قرار گیرد و با توجه به یافته‌های این دو بعد پژوهش، تصمیم‌سازی‌ها و بسته‌های سیاستی مناسب طراحی شود.

- پیشنهاد سیاستی مبتنی بر سناریو دانشگاه مستعد نیز تدوین گزارش راهبردی از طریق برگزاری نشست‌های سیاستی در خصوص راهکارهای تسهیل سازوکارها و اختیارات دانشگاه‌ها و اساتید در جذب دانشجویان و تعامل با اساتید خارجی است. با توجه به اینکه این مسئله از ابعاد مختلف سیاسی، علمی و ... و نهادهای مختلف در ارتباط است و مشارکت، هم‌اندیشی، هم‌فکری و ملاحظات این ابعاد و نهادها را می‌طلبد، مناسب‌ترین دستور کار سیاستی برای این موضوع، برگزاری نشست‌های سیاستی و تدوین گزارش راهبردی با در نظر داشت همه این مسائل است.

- پیشنهاد سیاستی مبتنی بر سناریو دانشگاه کهنه را می‌توان جریان‌سازی و گفتمان‌سازی مرجعیت علمی کشور در سطح منطقه و بین‌الملل با توجه به نتایج پژوهش سیاستی ارائه کرد. به منظور تقویت مرجعیت علمی و ارائه توانمندیهای دانشگاه‌ها و

و رشته‌های کشور و کشورهای هدف و ارائه راهکارهای بهبود»، از طریق ابزارها و قالب‌های مختلف و مناسب جریان‌سازی و گفتمان‌سازی این موضوع در دستور کار قرار گیرد.

پژوهشگاه‌های کشور در عرصه منطقه‌ای و بین‌المللی، لازم است مبتنی بر نتایج پژوهش سیاستی «بررسی و شناسایی وضعیت مرجعیت آموزشی، پژوهشی و فناوری دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها، علوم

References

1. Lu X, Ma C. Mapping research collaboration network of international methane hydrate research. *Procedia Computer Science*. 2017;(122), 820–5. doi:10.1016/j.procs.2017.11.442
2. Wen W, Hu D, Hao J. International students' experiences in China: Does the planned reverse mobility work? *International Journal of Educational Development*. 2018;(61), 204–12. doi:10.1016/j.ijedudev.2017.03.004
3. Arthur N. International students and career development: Human capital in the global skills race. *Journal of the National Institute for Career Education and Counselling*. 2013;31(1):43–50. doi:10.53379/cjcd.2022.344
4. Nicolescu L, Pricopie R, Popescu AI. Country differences in the internationalization of higher Education—How can countries lagging behind diminish the gap. *Review of International Comparative Management*. 2009;10(5):976–89. Access Link
5. Oecd. Education at a glance 2013: OECD indicators. Paris: OECD Publishing; 2013. Access Link
6. Gardiner S, Kwek A. Chinese participation in adventure tourism: A study of generation Y international students' perceptions. *Journal of Travel Research*. 2017;56(4):496–506. doi:10.1177/0047287516646221
7. Paswan AK, Ganesh G. Tertiary education institutions: Satisfaction and loyalty among international students. *Journal of Marketing for Tertiary Education*. 2009;19(1):65–84. doi:10.1080/08841240902904869
8. Garson K. Reframing internationalization. *Canadian Journal of Higher Education*. 2016;46(2):19–39. doi:10.47678/cjhe.v46i2.185272
9. Khoddam M, Moeini H, Sharaahi E, Jahromi F. Designing future scenarios for higher education in Iran. *Journal of Iranian Higher Education*. 2022;14(1):114–30. Access Link
10. Modanlou Joybari S, Tabari M, Yousefzadeh M, Bagherzadeh MR. Identification and ranking of development dimensions of Iran's Higher Education System with future research approach. *Journal of Educational Planning Studies*. 2021;10(19):24–38. doi:10.22080/eps.2022.20386.1987
11. Montazer GA, Falahati N. Iranian Higher Education Future Scenarios Driven by Information Technology. *Journal of Science and Technology Policy*. 2015;8(1):47–68. Access Link
12. Malekpour K, Sanjari S. Futures Studies in Higher Education: Examining the Role of Universities and Academics. *Quarterly Journal of Futures Studies*. 2014;9(1):63–89. Access Link
13. Beynaghi A, Trencher G, Moztaarzadeh F, Mozafari M, Maknoon R, Leal Filho W. Future sustainability scenarios for universities. *Journal of Cleaner Production*. 2016;112(3464–78). doi:10.1016/j.jclepro.2015.10.117
14. Inayatullah S, Milojevic I. Augmented reality, the Murabbi, and the democratization of Higher Education. *Transformation 2050: The Alternative Futures of Malaysian Universities*: USIM Press; 2014, 22 (2): 110–126. Access Link
15. Najafi-Khaje Balaghi S, Izadi S, Salehi-Omran E, Alizadeh-Sani M. Role Makers of Internationalization of Higher Education in Iran's Science and Technology System (Functions and Institutions). *Sociology of Social Institutions*. 2022;9(19):257–88. doi:10.22080/ssi.2022.24133.2026
16. Ghasemzadeh F, Shahriari JE, Mohammadi M. Designing Model for the Internationalization of Iran's Higher Education (Case Study: One of the University Payam-E-Nour Branch's in Georgia). *Islamic lifestyle with a focus on health*. 2019;3(3):145–62. Access Link
17. valimoghaddam zanjani s, kamali n, Mojtazadeh m. Design and Validation of the Internationalization Model of Higher Education in Medical Sciences Universities. *Bimonthly of Education Strategies in Medical Sciences*. 2021;14(2):49–61. Access Link
18. Pilvar f, Rahmanseresht, Hosein, Sharifzade, fattah, salehi sadaghiani, Jamshid. Policy Model for Attracting International Students in Iran. *Public Policy In Administration*. 2019;10 (33):67–83. Access Link
19. Dong J, Han Y. “We feel excluded and isolated”: Multilingual international students' emotions and agency in an EMI program. *Linguistics and Education*. 2025;(85). doi:10.1016/j.linged.2024.101361
20. Yang Z, De Wit H. International Students in China: Facts, Paths, and Challenges. *International Higher Education*. 2019;97(1):18–20. doi:10.6017/ihe.2019.97.10945
21. Goldasteh A. Future Planning in Higher Education: Based on Scenario Writing Method. Tehran: National Science Policy Research Center; 2017. Access Link

22. Hajyani E, Ghasa M. Future and scenario planning: classification of methods and classification of scenarios. *Socio-Cultural Strategy*. 2013;2(3):33–62.
[Access Link](#)
23. Patten ML. *Understanding Research Methods: An Overview of the Essentials*: Routledge; 2016.
<https://doi.org/10.4324/9781315266312>
24. Bromiley PA, Thacker NL, Bouhova-Thacker E. Shannon entropy, Renyi entropy, and information. *Statistics and Inf Series*. 2004;2–8.
[Access Link](#)
25. Kishita Y, Mizuno Y, Fukushige S, Umeda Y. Scenario structuring methodology for computer-aided scenario design: An application to envisioning sustainable futures. *Technological Forecasting and Social Change*. 2020;160.
[doi:10.1016/j.techfore.2020.120207](https://doi.org/10.1016/j.techfore.2020.120207)
26. Miles MB, Huberman AM. *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*: Sage; 1994.
[Access Link](#)
27. Wright G, Bradfield R, Cairns G. Does the intuitive logics method—and its recent enhancements—produce effective scenarios? *Technological Forecasting and Social Change*. 2013;80(4):631–42.
[doi:10.1016/j.techfore.2012.09.003](https://doi.org/10.1016/j.techfore.2012.09.003)
28. Zhang H, Patton D, Kenney M. Building global-class universities: Assessing the impact of the 985 Project. *Research Policy*. 2013;42(3):765–75.
[doi:10.1016/j.respol.2012.10.003](https://doi.org/10.1016/j.respol.2012.10.003)
29. Zhang J, Goodson P. Predictors of international students' psychosocial adjustment to life in the United States. *International Journal of Intercultural Relations*. 2011;35(2):139–62.
[doi:10.1016/j.ijintrel.2010.11.011](https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2010.11.011)
30. Altbach PG, Reisberg L, Rumbley LE. *Trends in global higher education: Tracking an academic revolution*: Brill; 2019.
[Access Link](#)
31. Oyuntsetseg L, Ganbat T, Pandey A. *An alternative approach towards establishing the World-Class University in Mongolia*. 2011.
[Access Link](#)
32. Watson D. UK higher education: the truth about the student market. *Higher Education Review*. 2006;38(3):3–16.
[Access Link](#)